

یکپارچه سازی - بازمهندسی زمین عامل اساسی اصلاح کاربری شالیزارها و افزایش بهره وری کشاورزی (مطالعه موردی دشت هراز)

غلامعلی نجفی

مستشار علمی مرکز توسعه آبریز هراز

وضعیت آب و هوایی دشت هراز که تقریباً در مرکز نوار ساحلی دریای خزر واقع است به نحوی است که تقریباً در تمام سال می توان به کشت و کار محصولات کشاورزی در آن پرداخت. متأسفانه بارش $\frac{۳۰}{۱۰۰}$ مجموع بارندگی سالیانه در بعد از برداشت و وضعیت زمین به ویژه عدم وجود زهکش ها چنین امکانی را سلب می کند.

از سال ۱۳۶۳ به منظور صورت بندی (فرموله کردن) طرح توسعه منطقه همکاری با کشور ژاپن در این دشت شروع شد که منجر به مطالعه جامع (Master plan)، مطالعه امکان پذیری (Feasibility study) و سپس اجرای اقدامات پیشنهادی در چهار روستای نمونه (پایلوت ها) از سال ۱۳۶۹ لغایت ۱۳۷۳ و تشکیل یک مرکز تکنولوژیک برای اقدامات آموزشی - اجرایی گردید.

نتایج مطالعات و تجارب حاصل از روستاهای نمونه (پایلوت ها) نشان داد که بهره وری کشاورزی در دشت هراز با انجام پروژه ها و عملیات پیشنهاد شده و بویژه یکپارچه سازی اراضی Land consolidation افزایش خواهد یافت.

بررسی های تکمیلی که در سال ۱۳۷۹ انجام گرفت همراه با نتایج قبلی حاصل از اجرای یکپارچه سازی در روستاهای نمونه بر اساس آخرین یافته های متدولوژی مدیریتی مورد تحلیل و ارزیابی قرار گرفت. برای این منظور با تعریف بهره وری معیارهای پنج گانه ای برای آن مشخص گردید که عبارتند از : کارایی Efficiency ، اثربخشی Effectiveness ، تأثیرات Impacts ، ارتباط Relevance ، و پایداری Sustainability.

با استفاده از این معیارها نتایج حاصل از اجرای یکپارچه سازی بعد از گذشت زمان قابل توجهی که برای این گونه ارزیابی ها می تواند بسیار مفید باشد و با اطلاعات حاصل از مصاحبه ها در پایلوت ها تجزیه و تحلیل گردید. و در عین حال با بررسی های انجام شده توسط سایر متخصصین مورد مقایسه قرار گرفت.

نتیجه اینکه یکپارچه سازی به عنوان بازمهندسی زمین از یک طرف سیستم کاربری زمین را در شالیزارها تغییر می دهد و از طرف دیگر بهره وری کشاورزی را بطرق مختلف افزایش می دهد.